

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KOZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Vidékre küldve:	
Helyben:			
Egy évre . . . 10 kor. — fill.	Egy évre . . . 16 kor. — fill.		
Fél évre . . . 5 " — "	Fél évre . . . 8 " — "		
Negyed évre . . . 2 " 50 "	Negyed évre . . . 4 " — "		
Egy óra . . . 1 " — "	Egy óra . . . 1 " 70 "		
Egyes szám ára 4 fillér.			

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**

Felelős szerkesztő: **IFJ. MÓRICZ PÁL.**

Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:

hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelenő hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden szó 4 fillér.

Segítsünk a székelyeken.

(Egy főszolgabíró emlékirata.)

Magyarország élő bástyája: a székelyek a román határszélen vesztetni kezdik azt az őserőt, a mely vel be telepedésök óta másfél évezreden át megvédték a tűzhelyeiket, megőrizték tiszta fajukat, vallásukat, nyelvüket. A csiki székelyek hatalmas nemzetségébe beütött a szegénység. Rombolja, pusztítja a maroknyi csapatot, amelynek eleven hajtásait szerte kergeti, hogy hontalanul idegent szolgáljon, a kenyérért ellenségeinek rabszolgája legyen.

Hosszu, évtizedes mulasztások szomorú eredményét mondja el az a terjedelmes emlékirat, amelyben Bartalis Ágost kászon-alsziki járási főszolgabíró Csik-Menaság székely község állapotáról beszámol. A földjét és népét jól ismerő, mindkettőt forrón szerető lélek ragaszkodásának közvetlensége szól a sorok közül a magyar nemzethez, a magyar kormányhoz székelyei érdekében.

Nem vádol, csak elbeszél. Elmond mindent — majdnem szárazon, de az adatok minden sora kell hogy megdöbbenést keltsen a nemzetben, a

törvényhozókban s a kormány élén álló államférfiakban. A magyarság végbástyájának pusztulását Bartalis kétségbevonhatlan képen állítja elének s szinte lesújt a székelység vigasztalhatlan helyzetének feltárása.

Az anyaországtól messze eső daliás székelyeket hazájukban megtámadta modern állami életünk. következőképp a közteherviselés száz fele sulya, átka. A meggondolatlanul kiterjesztett reformokból ők csak a terheket kapták, e nélkül, hogy helyzetük javításáról gondoskodás történt volna.

A szűken fizető bérczes szülőföldre, amely alig adta meg a családnak a mindennapra valót, osztozkodónak ráfeküdt az állam s a keserves kereset oroszlánrészét magának ragadta el. S a büszke székely türt és türt ma is. Nem lelkének vaserejével küzd a létért, küzd a haza érdekében, szenved, vérzik, fogy, pusztul, de nem panaszkodik. S a pusztulása közben magára erőszakolt hallgatagságot megtöri most Bartalis, aki intő szóval fordul a nemzethez.

Soha megrázóbb, közvetlenebb leírásban népek sorsát még nem rajzolták, mint Bartalis a csiki székelye-

ket. Nagy szeretettel, gazdag ismerettel mond el mindent, ami e népről igaz és érdekes. Nem szépít, sőt néhol sulyos igazságokat hallat.

Főérdeme, hogy a baj forrásának megjelölése mellett megadja az orvoslás módjait is, amelyek olyan egyszerűek, olyan könnyűek, hogy a nemzet ellen való bűn lenne, ha a vezető államférfiak továbbra is közömbösen túrnék székelyvéreink pusztulását.

Bartalis nagybecsű, hazafias szellemtől áthatott emlékiratát még méltatni fogjuk.

Az állami tisztviselők passzivitása.

— Az országos képviselő választásoknál. —

Az „Uj Századok“ után közöljük ezt a szegfejjére koppintó igazságos cikket, melyet az állami tisztviselő seregnék jó lesz emlékezetbe vésni. A cikk tartalma ez:

Szél Kálmán sokféle jelszavának mégis megvolt az a jó halása, hogy a naivabb lelkűek egy ideig hittek benne. „Tiszta választás!“ „Jog! Törvény! Igazság!“ és a többi jelszó úgy esengett egynemely társadalmi osztály fülébe, mint a megváltás. Így történt, hogy az állami tisztviselők, kik a választásoknál eddig rabszolgamódra visel-

A cselédkérdésről.

Írta: **Frölichné-Móricz Paula.**

Nagy reális haszna van annak a modern szokásnak, hogy az aktuális kérdéseket megvitatandó, a lapok a publikumot is bevonják az értekezésbe. A tapasztalás igazi tényeivel lesznek így megvilágítva az életbevágó dolgok s nemcsak megkönnyítik a tudományos kutatást, de magát a társadalmi tudományt teszik népszerűvé.

Emlékembe vésven néhai való jó Beszenyei Ferencz gárdista uram mondását, hogy ha az ember a „közboldogság diplomának oszlopa alá egy követ tehet le,“ — abból a teljesített kötelesség megnyugvása származik, én is hozván egy kövecskét, engedtessek meg nekem azt elhelyezni! . . .

A kérdés az, hogy létezik-e nálunk tényleg „cselédmizéria“ és ha igen, miként lehetne megszüntetni.

Gyakran néztem meghökkenve körül, amikor enblock a cselédekre sulyos vádatokat hangoztattak, hogy ugyan nem jut-e az illetőnek eszébe az a jó német közmondás: amilyen az ur, olyan a szolga.

Tartsunk egy kis futólagos szemlét a külföldi cselédviszonyokon és azután térjünk vissza saját ügyünkre: az összehasonlítás

legbiztosabban célhoz vezető módszerét vevén segítségül.

Hagyjuk ki szomszédainkat: Ausztriát és vele Bécsét, először mert többé nem tanulunk tőlük, másodsor mert az ő viszonyuk nagyban hasonlít a miénkhez, mert hiszen sok magyar család, mely Bécsben s Ausztriában lakik, magyar cselédeket tart, az pedig köztudomású, hogy a felföldi tőnők s a pozsonyiegyiek igen kapósak Bécsben, annyira, mint a „böhmische Köchin“-ek.

Lévén direkt összeköttetésünk Oderbergen át Berlinnel, tanulmányozzuk először őket. Berlin, mint a németiség minden tekintetbeni inkarnációja, diszpéldányait tudja felmutatni az egyszerű, okos mindenekfelett takarékos polgárnőknek, a költők által dicsőített „Hausfrau“ nak. Ezek a háziasszonyok, ha a család jövedelme öt hat ezer márkára rug, nem tartanak cselédet, csak kiszolgálónőt. Két cselédet csakis az olyan jól ellátott családok tartanak; akiknek évi bevételé meghaladja a huszezer márkát. És az ilyen, huszezer márká jövedelemmel rendelkező urhölgy mit csinál Berlinben, ha cselédre van szüksége? Elmegy a cseléd szerzőhöz, aki neki díj fejében átadja a megfelelő s nála előjegyzésbe vett cselédek címét. (Nála, az elhelyezőnél, nem látni

cselédeket.) Az urhölgy most ismét maga, (mert a német nő mindent lelkiismeretesen maga végez), felkeresi sorjában ama házakat, ahol az ő viszonyaihoz illő cselédek laknak. A sohasem látott háziasszony előzékenyen fogadja társnőjét s a cseléd jelenlétében elmagyarázza a náluk divó háziarendet és szokásokat s a cselédről véleményét. Ezek után tetszésre bizza, vajjon szerződésre lép-e a cseléddel, vagy nem. Eképpen járnak járnak-kelenek egymáshoz a háziasszonyok nagy Berlin városában és személyesen győződve meg a tényekről, megtudják, mit várhatnak azután az illetőtől.

Hamburgban szabad szellem leng a cselédintézmény felett. Ottan aprólékosan meg kell határozni felfogadás előtt a cseléd teendőit, mert az elfogadott pontokon kívül azután semmitsem teljesítenek. Egy nagyhatalon general-konzuljának a felesége elfeledett reggel a szállító kiküldöttjénél, (mert ott mindent a lakásba szállítanak a kereskedők), két citromot megrendelni. Kérte szobaleányát, hogy legyen oly szives és menjen el az üzletbe az árukért. A cseléd csodálkozva nézett a „Frau General-Konsul“-ra és azt felelte, hogy nincsen a szerződésében, hogy ő bevásárlási megbízásokat teljesítsen. A szakácsné és a nevelőnő szintén visszautasították e kívánságot s a

kedtek, sziatén kezdenek ébredezni. Ha tiszta választás lesz, akkor minket sem szoríthat stréber főnökünk tetszés szerint a választási urna elé, hanem szavazunk meggyőződés szerint. Ha tiszta választást biztosít a kormányelnök, akkor nem fognak bennünket csűrbe módra a kormány jelöltjének táborába hajtani, nem fognak bennünket valahová a legsötétebb fészkekbe elhelyezni azért, mert meggyőződésünk szerint mertünk szavazni, vagy pedig, mert egyáltalán nem szavaztunk. Ha tiszta választás lesz, akkor mi is kérhetünk annyit a jelöltől, hogy programjában rólunk is megemlékezék, mert ezentul mi is számítunk, mert ezentul nekünk is lesz önrendelkezésünk.

Most hát mozgolódnifkezdenek az állami tisztviselők, jelölül annak, hogy a naivitásban ők állanak legelől. Biznak a kormányelnök tiszta választási programjában, pedig csuf csalódás fogja érni őket. A hivatalfőnökök ezentul is érdemeket fognak a választásokon szerezni és alárendeltjeik voka által szereznek a képviselő urnál maguknak protekciót.

De igaz! Ezentul nem lesz protekció! Már majdnem elfeltettük volna ezt a rendszerváltozást.

A hivatalnokok bizakodnak szörnyűségesen és már majdnem nyilvánosan merik megkérdezni a jelöltektől, hogy felveszik-e a jövő feladatai közé a fizetésrendezést.

Az, aki az osztrák állapotokat ismeri, tudja csak, hogy milyen szánalmas szerepet visz nálunk az államtisztviselő a választásoknál. Ausztriában, a lenézett Ausztriában tényező az államhivatalnokok serege, melylyel a politikának számolnia kell; nálunk ötven részeg választóromán több fejtörést okoz a kormánynak a választásoknál, mint a százezerre menő tisztviselő-sereg. Hogy is ne! Hiszen az az ötven választó egy mandátum sorsára befolyást gyakorolhat, de ki félne a hivatalnokoktól?

Az a rut hazugság, hogy Magyarország a szabadság hazája, rettenetesen el van terjedve a külföldön. Pedig sehol a szolgaság s szolgáltság nem virít annyira, mint nálunk. A külföldön az államtisztviselő

lő az állam tisztviselőjének tartja magát, nálunk a kormányénak. Külföldön szabadon egyesülnek és egyesülésük nem arra szolgál, hogy a szervilizmust cenzuralizálja, hanem, hogy az összesség érdekeit előbbre vigye. Külföldön nagyot nevetnének azon, ha megtudnák, hogy Magyarországon csak most mer néhány vidéki bírósági tisztviselő arról beszélni, hogy a szavazatát csak olyan képviselőre adja, aki neki tetszik. A szabadság kikürtölt hazájában eddig jaj volt annak az államtisztviselőnek, akinek az a képviselő nem tetszett, akit a kormány jelölt.

Aki tisztviselői körökben megfordul, az látja csak, hogy milyen szolgál felfogás van minálunk. Tanulmányutra kellene egyszer a hivatalnokokat a szomszéd Ausztriába küldeni, hogy megtanulják azt, miként lehet valaki jó hivatalnok anélkül, hogy lesüljedne a lakályságig.

Alig várható tehát a hivatalnokság ébredése a mostani „tisztá” választásoknál. Még ha a külső befolyás el is marad, akkor is fogva tartja majd a féltékenység azt a nagy tömeget, a mely ninesen erejének a tudatában.

Az a nagy hivalkosereg, mely eddig kérelmezett, kérvényezett, esedezett, szélzilaltságában nem jutott még odáig, hogy önérzetesen talpára állva szálljon sikra az igazaiért. Nem beszélünk arról, hogy legyen a magyar tisztviselőknek is annyi bátorságuk, hogy úgy, mint az osztrák hivatalnokok ellenzékiekre is merjenek szavazni, de gondolják meg azt a magyar állam tisztviselők, hogy mily nagy erő rejlik már abban az elhatározásukban is, hogy ha mindaddig nem vennének részt a képviselő választásokban, míg a kormány kötelező ígéretet nem tesz a helyzetük javítására.

Ötven román választó többet jelent a kormány szemében, mint a hivatalnokok összesége, — ezt mondtam. De bezzeg megváltoznék a helyzet, ha a románok passzivitása helyébe az államtisztviselők passzivitása lépne. Mi történnék akkor, ha a hivatalnokok hallgatag serege megegyezéssel nem szavazna a következő választásoknál? Vajon tetszenék-e ez a tiszta választás apostolának a miniszterelnöknek?

A választások minden esetre tisztábbakká lennének, hiszen a szolgál meghunyászkodás helyébe az igaz meggyőződés lépne és a kormány többsége nem kis mértékben csappanna meg.

Ha hire futna a hivatalnokok passzivitásának, milyen mohóu sietne a kormány, hogy elintézzé a hivatalnokok panaszait és az irattárban penészedő kérvényeikre gyorsan érkezéne válaszok, ha nem is olyan gyorsan, mint a választókerületekből jövő üdvözlő táviratokra.

A jelszavak korszakát éljük. Ha a miniszterelnöknek és minden szakminiszterének lehet jelszava, legyen a hivatalnokoknak is jelszavuk! Le-ye-n ez a jelszó a — passzivitás!

Dr. E. J.

Angolok a burok mellett.

Kovács Janos kolozsvári unitárius tanártól érdekes és eredeti cikket közöl az „Ellenzék”. A cikk a Londonban megjelenő „The Inquirer” című egyházi és politikai előkelő hetilapban jelent meg. Egy gyűlésről referál az a lap, a melyen az unitárius egyház nagyjai és az angol békeapostolok előkelőbbjei vettek részt.

A közlemény tartalma röviden összefoglalva ez:

Az angol-amerikai unitáriusok szövetkezve a nemzetközi békekongresszus tanácsával, gyűlést tartottak Londonban, a melyen S. A. Steinthal — ki 1859-ben hazánkat is beutazta, mint Kossuth Lajos küldöttje, P. W. Clayden, a „Daily News” munkatársa is jelen voltak. — Az elnöki széket Wicksteed lelkész elfoglalva, bemutat számos levelet, különböző érdeklődőktől. E levelek közül dr. Drummond, a „Manchester kollege” Oxfordban levő igazgatója a következőket írja:

„Nagyon sajnálom, hogy gyűlésükön holnap nem lehetek jelen, hogy kifejezhethem személyes ott létemmel b o r z a d á s o m a t a délafrikai jelenlegi állapotok felett. Bármilyen lett legyen eredete a háborúnak, avval tisztában kellene lennünk, hogy

szegény jobbsorshoz szokott konzulnának a migrénjét citromos üdítő ital nélkül kelle-tett elviselnie.

Egész Németországban bámulatos gyorsasággal szakavatottan, igazságosan intézik el, úgy a rendőrségnél, mint a bíróságnál a cseléd ügyeket. A czélszerű, életrevaló intézményeknek és törvényeknek az a haszna, hogy ninesen „házi tolvaj” cseléd és hogy más részben is szigorú pontossággal igyekeznek megtartani az előirt szabályokat.

Párisban a nagy uraknak igen jó dolguk van, tudniillik azoknak, akiknek nem kell arra a pénzösszegre szigorúan ügyelni, amely kimegy a házból és melyért megfelelő kényelmet és luxust kellene kapniok. Ott szokásos, hogy a cselédeknek, a gazda kárára is, jövedelmi forrásokat nyissanak. Ott nem lehet firtatni, hogy a komornyik mennyit nyer az asztal és szobák virágdíszén, a borokon, a szivarokon; a szoba-asszony mennyit számít a ház fehérneműjének a tisztításért (melyet a városon kívül lakó mosónőkkel ő intéz el) és a szakácsok és a szakácsnők mennyi zsebpénzre tesznek szert nemcsak az élelmiszerek bevásárlásánál, hanem a megmaradt ételek újra eladásánál is. Párisban ugyanis nagy üzletek vannak, a hol ilyen megmaradt ételeket potom árért veszik s adják újra el. Emellett

pedig a francia cselédek pontossága s különösen tisztasága nem megbízható ellenben udvarias, kellemes kiszolgálók, akik ellesik az ember gondolatát. A francia kispolgár asszonyt, aki kénytelen egy drága „bonne” tartani, ezen megbízhatatlanságuknál fogva sok baj éri s nem találja fel otthonában sem azt a rendet, amelyet pénzéért elvárhatna.

Anglia a cselédeknek valóságos Eldorádója. Nagy fizetést és kitünő elátást kapnak és az angol háziasszony, aki aránylag mindig költségesebben vezeti házát, mint többi nemzetbeli kollégája, abból az angol találmányból, melyet „komfort”-nak neveznek, a cselédjeinek is kijuttatja a maga részét. Jól iskolázott az angol nép ama rétege is, mely cselédnek megy és mikor az elemi oktatás alól kikerül, nemcsak vasárnapi és ismétlőiskolákban tanulhat tovább, de önképző körök tagja lehet, sőt speciális kurzusokat végez, mint inas, mosónő, varrónő, fodrász és fodrásznő, ápoló és ápolónő, szakács és szakácsnő, és elnyert diplomájának révén azután annál jobban jövedelmez neki az állása. Ottan a pontos és kötelességtudó szolgaszemélyzet elvégezvén a kiszabott teendőjét, délutáni pihenésre visszavonulhat teáját élvezni s a nagyobb házaknál az „office parlour”-ban olvas, vendéget fogad, vagy távozhat is hazulról.

Magától értetődik, hogy Angliában mindenhol egészségesek a cselédhelyiségek és fürdőszobájuk van stb. A jól vezetett házaknál a cselédek nem fogadnak el borralót, hanem a csarnokban, vagy előszobában elhelyezett perselyben teszik a vendégek a cseledségnek szánt összeget és abból egyenlően osztózkodnak valamennyien. Ha nem szolgál is a cseléd oly háznál, hol penzio várna rá jutalmul, akkor bizonyosan tagjai lehetnek oly biztos tőkéjű segítő egyesületnek és biztosító intézeteknek, hogy gondtalan öregség, vagy betegség várván rájuk, kedvvel végezik a kötelességüket a munkára szánt évekből.

A svájci cselédet a következő kis történet eléggé jellemzi: — Lüzern mellett X. ur kastélyába voltam szerencsés meghívatni, — így beszélt egy barátom, — a háziasszonnyal az emeletről jöttem le, hol ő gyönyörű képtárát mutatta meg. A csarnokban egy kertész dolgozott. A háziasszonyom megszólította; — Uram! — és valami sürgős rendeletet közölt velem, én pedig bámul-tam, hogy a milliókkal rendelkező „Madame” s a kertésze, a „Monsieur” között elenyészett a társadalmi különbség.

az a mit mi most követelünk az böles, nemeslelkű és humánus. Mi követeljük a burkok ellen a háboru megszüntetését. E célból emeljük fel szózatunkat, mint egy hatalmas kürtöt, melynek harsonája zugja be a világot s ébressze fel a népek millióinak lelkében a humanus érzést."

A levél felolvasása után az elnök egy nyilatkozott, hogy nem áll az az érvelés, hogy most már késő a háboru keletkezésének okait kutatni. Hiszen tévedhetnek a legbőlesebb emberek is és kötelességünk a háboru egész történetét tüzetesen tanulmányozni. Mert ugymond, a jelent csak úgy érthetjük meg, ha teljes ismeretével bírunk a multnak. A pünkösdi ünnepe a bábeli torony alól elszéledt népek szeretetben való egyesítésének emlékét jelképezi. Ilyen pünkösdi ünnep tartására a népek életében is szükség van arra, hogy a nemzetek egymás iránt megnyilatkozó szeretete ápolassék a lélekben. E szeretetnek összekötő kapcsa hozta össze a jelen gyűlés t., tagjait, kiket szívéből üdvözöl.

Erre Mr. Page Hopps János, a magyarra is lefordított „Eszményi egyház“ czimű mű jeles szerzője, egy megrázó és jellemző beszédben a következő indítványt tette:

„Ez a gyűlés tiltakozik a délafrika köztársaságok anektálása ellen, mint a mi erkölcsileg és politikailag is büns cselekedet“

Anglia negyvenéves politikai élete alatt soha annyira megalázva és megvetve a külföld részéről még nem volt, mint jelenleg. A háboru tovább folytatása a mult népek egyetemesszalázatát hozták az angol népre. Capetown városában a lakosság felajánlotta, hogy a bur menekülteket befogadja s gondoskodik ellátásukról. A város törvényhatósága e humanus tett gyakorlatát megtagdta. (Felkiáltások: Szégyen, gyalázat.)

Az angolok közül sokan úgy gondolkoznak, hogy a mi az angol császári ház érdekében és esetleg javára történik, az erkölcsileg helyes. Ez a felfogás azonban téves és sem nem keresztényi sem nem igazságos (Ugy van!) Ő abban a meggyőződésben van, hogy inkább sem misüljön meg a brit császárság mint hogy az igazság vesszen.

Ezt az indítványt pártolta Mr. J.R. Mackdonald, a ki Skóciának a példájára hivatkozott. A gyűlés a javaslatot nagy lelkesedéssel elfogadta, Mr. Lawrene szintén tett egy indítványt.

Mondja ki a gyűlés, hogy sajnálattal és szégyenérzettel szemléli az okat a dolgokat, amelyeket az angolok két év óta Délafrikában elkövetnek. Különösen megbotránkoztatónak tartja a farmok felégetését, a bur nőkkel és gyermekekkel való embertelen bánásmódot. Eddig azt ígyekeztek velünk elhitetni, hogy ez a háboru üdvös és humanus, most tünik ki ennek brutalitása egész nagyságában. Nem a hadakozó felek ölik itt egymást, hanem védtelen bur nőket, gyermekeket mint csordát kergetnek ki otthonukból s barmok módjára hajtják őket a fogságba. Hatvan ezret meghaladó lélekkel bántak ily brutális módon. Helyes-e a háboru? E tekintetben a felfogásuktól tekintsünk el és minden eszközzel igyekezzünk odahatni, hogy a kormányt az ártatlanok további gyilkolásától és kínzásától vissza tartunk. Tiltakozunk annál inkább, mert e gonosz műveletet a mi nevünkben folytatják.

Ezt az indítványt egyhangulag elfogadták.

Végül Mr. Hodgson Pratt azt indítványozta, hogy az angol-bur háboru megszün-

tetése érdekében egy nemzetközi béke bíróság alakíttassék. A gyűlés bejárása előtt tekintélyes összeget gyűjtöttek a bur nők és gyermekek segély-alapja javára.

Kovács János.

Délutáni levél.

A pandurokról.

A debreczeni városháza egyik termében értekezletet tartottak az urak. Simonffy ügyész volt a lelke ennek az értekezletnek. Ő sürgeti, hogy Debreczen város külterületén a csendöröket alkalmazzák. — Az értekezlet maga is kívánatosnak tartja, hogy a gyorslövő puskás, kakastollas vitézeket beszabadjítsák a debreczeni határba. A kakastollas vitézektől remélik, hogy a külsőségeken kóborló cigánybandákat, s egyéb utonállókat majd kiirtják a határból és hogy a külterület biztonsági viszonyai megjavulnak. Egyelőre a Mátára, a Hortobágyra terveznek csendörörsöt, természetes, hogy a csendörös szervezése tetemes költséggel fog jární. A költséget nagyon természetesen a város fogja viselni. Már a számítás is megvan. A Mátán egy csendörö kaszárnya építése 19850 korona, felszerelés, berendezés 7971 korona a csendörös fentartására, személyi költségek czimén, évi 10,000 korona, ennek visszatérítése fejében a kincstár a kaszárnyáért évi 700 korona laktórt fizetne.

Nagyon szép számítás ez, de alighiszem, hogy Debreczen érdekeinek megfelelne. Először is, ahol csendörörsök uralkodnak, ahol csendörörsök cirkálnak azokon a tájakon is kóborolnak kóbor cigányok s azokat a debreczeni egyetlen csendörös nem fogja kiirtani, mikor az ország összes csendörörsei, rendőrei, törvényvégrehajtók sem bírnak velök, a rossz ember is megkerül más határokon is. Egyáltalán kár úgy leszólni azokat a polgár rendöröket, pandurokat, csak a számukat tessék némileg növelni, fizetésüket tessék némileg javítani, a szervezetüket tessék a korhoz alakítani, a debreczeni határban még mindig megfelelnek ök és a nép pedig nem lesz kiszolgáltatva a zsandár fegyverek hirtelen pusztító tüzének, melyek már annyi elkerülhető veszedelmet okoztak országszerte. Tökéletesítsék az urak inkább a meglevő szervezetet, addig a város ur a maga határán belől, de aztán majd a zsandár fog parancsolni. Pedig gyatra ember az, a ki nem őrzi meg a maga házatájékát . . . Sőt tovább megyek: a pandurok szaporított létszáma mellett a külterületi levélposta szállítás hiányát és botrányát is lehetne orvosolni . . .

Megengedem, hogy véleményemmel magamra maradok, de nem szoktam zsákban macskát árulni, a szakavatott bizottsággal szemben is kimondom,

hogy a debreczeni viszonyokhoz kellő beosztás, szervezés mellett megfelelőbb a jelen mezőörös fentartása, mint a határdombon belől szabadítani a zsandárt, mely idegen testnek, idegen erőnek, idegen parancsszónak a képviselője volna a mi szeretett debreczeni polgár köztársaságunkban.

Szabad Hajdu.

NAPI HIREK.

A legujabb Kossuth-szobor.

A legujabb Kossuth-szobort Monoron leplezték le. Az országban mindenféle építik a hazafiak nagy Kossuthunk szobrát, csak Debreczen lapul hátul. Pedig mind a bakszász módon körültekintő és czopfos debreczeni előljároságnak, mind Debreczennek szégyene, hogy még itt nem hirdeti a nagy magyar emlékét, a nagy idők nagy vivmányait a Kossuth-szobor. Pedig jogosan várta volna a nemzet, hogy Debreczenben leplezik le az első Kossuth-szobrok egyikét. Elmúltak a napok, az esztendő, el fog mulni a Kossuth századik születésnapja is és Debreczenben még mindig nem emelkedik a Kossuth-szobor. Debreczen szégyelheti magát.

Az új szénior.

Rége is, ma is úgy van, hogy a szénior a kollegium első diákja. Első diák az állásánál, de legtöbb esetben első diák volt a tudományánál fogva is. A diákságnak, a theologusoknak tehát ábrándjok a szénior-ság. — a kinek alkalma nyílik a külföldön is folytatni a tanulmányait. Szabolcska Mihály például Párisban írta meg gyönyörű költeményét a „valahol a csárda mellett delelgető gulya-ménésről. — Sebestyén diák pedig a puritán, az egészséges Svájcban, Zürichben folytatta tanulmányait . . . Most év végével ismét változik az ősi református kollegium széniora. Az akadémiai igazgatótanács Papp Lajos esküdtfelügyelőt választotta meg a jövő évre széniorának.

Nyílt kérdés a Petőfi-dalkör tagjaihoz.

Egy panaszos levelet vettünk. — Így hangzik:

„Tekintetes Szerkesztő ur!

Mult év június hó 9-én történt a helybeli Petőfi-dalkör zászlóavatási ünnepélye alkalmával azon qualificalhatatlan eset, hogy a nevezett dalkör akkori karmestere F. Rudolf az egylet jelvényéhez tartozó nemzeti színű kalapszalagot kalapjáról letépte dühében a földhöz csapta és a lábával taposta.

Ezen botrány után a dalkör elnöksége rögtön intézkedett és nevezett karmestert azonnal el is bocsájtotta.

Ma éppen egy éve — ennek megtörténte után — azt halljuk, hogy a Petőfi-dalkör elfeiejtven a mult évi nagy sérelmet, nevezett hős karmestert újra szándékozik a dalkör vezetéséhez meghívni.

Jónak látnánk, ha tekintetes szerkesztő nr erről tudomást venne és az ügyet becses

lapjában szellőztetné, talán sikerülne ezen magyar-ellenes karmester újra alkalmazását megakadályozni.

(Aláírás)*

Eddig tart a levél, mely után egyelőre mi más nem teszünk, mint nyiltkérdést intézünk a debreczeni Petőfi-dalkör vezetőihez és tagjaihoz, hogy igaz-e a levélben foglalt vád?

Mert ha tényleg így igaz, akkor annak a nemzeti jelvényt földre taposó karmesternek az újra alkalmazásával méltatlanna válik a dalkör Petőfi nagynevének viselésére és kihívja minden hazafinak a súlyos ítéletét. Feltesszük a nyiltkérdést, tessék rá megfelelni?

A díjnokok nehéz helyzete.

Az állami és más hivatalokban alkalmazott díjnokok sorsa bizony nem valami vigasztaló. El lehet mondani, hogy ők a társadalom fehér rabszolgái, kik ott görnyednek napról-napra a hivatal asztalánál, mint önmozgó gép, mégis szolgálataikért csak morzsa hull tartásukra. Elképzelni sem lehet, hogy egy családos embernek városban miként lehet megélni két korona napi díjból. Hszen ennél többet keres egy favágó ember is, pedig attól nem követelnek semmi qualificatiót, sőt azt sem, hogy külső megjelölésében az uriosztály viseletéhez alkalmazkodjék. Még nőtlen ember sem élhet meg tisztességesen ennyi fizetésből, hátha még aztán család is van hozzá? Méltányos és igazságos az ő óhajításuk, hogyha szolgálataikat olyanna ismerik el, mely nélkül a hivatal gépezete fenn akadna, adjanak nekik művelt emberhez illő tisztességes fizetést, amelyből legalább megélhetésüket biztosíthatják. Nem kívánnak ők urat játszani, csak éppen társadalmi állásukhoz mért módon részesülni munkájuk jutalmában. Most hogy az állam szívére vette a munkásnép sanyaru sorsát s igyekezik őket jobb helyzetbe juttatni, talán ezekkel egyidejűleg a díjnokok is megérdemelnék a méltányosabb elbánást? A díjnokok országos egyesülete meg is indította e tekintetben a mozgalmat Budapesten (Gyár-utca 2-ik szám), mely remélhetőleg sikerrel fog járni. Ez egyesület csekély fizetési kötelezettség mellett sok előnyt biztosít, különösen a családos díjnokoknak. Eppen ezért minden díjnok csak a saját jól felfogott érdekében cselekszik, ha támogatja az egyesületet, mely érdekeit szíven viseli, támogatja törekvésében s igyekezik a társadalmat megnyerni, a jó ügynek és a mozgalom sikere érdekében hathatós munkásságot fejt ki.

Egy urasszony elhunyt.

Faluról, a borsod-megyei Tisza-Keszi községből, a magyar nemes urak ezen régi, kedves községéből hozott a posta gyászlevelet. Óváry Gyula tisza-keszi földbirtokos jelenti benne, egy derék fiatal magyar urasszonynak, szeretett nejének, szül. Suhajda Rózának élte delén való elhunytát. A család által kiadott gyászjelentés így hangzik:

Alólírottak megtört szívvvel jelentik a forrón szeretett és felejtetlen áldott jó feleségnek, páratlan anyának, gyermeknek, testvérnek és rokonnak Óváry Gyuláné szül. Suhajda Rózának folyó hó 7-én este 7 órakor, életének 36-ik, boldog házasságának 15-ik évében történt gyászos elhunytát. A megboldogultnak földi maradványai f. hó 9-én délután 4 órakor fognak a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint a tisza-keszi-i sirkertben örök nyugalomra tétetni.

Tisza-Keszi, 1901 június 8. Áldás és béke lengjen drága hamvai felett! Óváry Gyula, férje. Óváry Elemér, gyermeke. Suhajda József, atyja. Suhajda Józsefné, édesanyja. Sógornői: Óváry Imre, Óváry Dezső, Óváry Zoltán, Óváry István, Tóth Gyula, Testvérei: Suhajda Mária, ifj. Suhajda József, Tóth Gyuláné sz. Suhajda Vilma, Suhajda Béla. Sógornői: Suhajda Béláné sz. Kálmán Hermin, özv. Barkassy Józsefné Óváry Ilona, Óváry Erzsébet.

Szállítások a debreczeni honvéd gyalogezred részére.

A debreczeni honvédgyalogezred parancsnokától vettük e közérdekű értesítést: A debreczeni és zilahi állomásokon elhelyezett honvéd csapatok és intézetek részére folyó évi szeptember hó 1-től 1902. évi augusztus hó végéig szükséges széna, alom és ágyszalma, kemény tűzifa és pirszén szállításának biztosítása tárgyában a debreczeni állomásra nézve f. évi július hó 8 án a zilahi állomásra nézve pedig ugyanazon hó 15. délelőtt 10 órakor, Debreczenben ezen ezred kezelőtiszt iroda helyiségében (Péterfia-utca lakatya, I. emelet 15. ajtó) Zilahon a honvéd állomás parancsnoksági irodában biztosítási tárgyalás fog tartatni. Egyben van szerencsém azt is közölni, hogy ezen szállítás iránt érdeklődők, az erre vonatkozó „Szállítási feltételek füzeté”-be jövő hó 1-éig a fent említett irodában a hivatalos órák alatt bármikor betekinthetnek.

Felfedezett gyilkosság.

Érdekes bűnyügyben folytat vizsgálatot a h.-bőszörményi járásbiróság a debreczeni kir. ügyészséggel együttesen. A bűnyügy számai két évre vezetnek vissza s a vizsgálat már annyit kiderített, hogy bűntény történt, sőt a tettes nyomában is van már. Cs. Varga Rebeka h.-bőszörményi jómódu öreg asszony 1899. április havában hirtelen elhunyt. Halála után közvetlen egy nappal egyik bőszörményi orvos névtelen levelet kapott, melyben figyelmeztetik, hogy a holttestet jól vizsgálja meg, mert az asszony nem természetes halállal mult ki, hanem meggyilkolták. Az orvos megvizsgálta a holttestet, de külérőszak nyomait nem találta, megadta az engedélyt az eltemetésre. Az orvos a névtelen levélről nem tett jelentést a hatóságnak s így az esetet elfeledték. E hó elején azonban ismét felelevenítették. Cs. Varga Rebeka unokájának Nagy Jánosnak a neje elevenítette fel. Levelet irt a h.-bőszörményi járásbirónak Daróczynak, melyben elmondja, hogy férje Nagy János egy alkalommal bevallotta előtte, hogy Cs. Varga Rebekát férjének nagyanyját ő gyilkolta meg. Elmondja levelében a gyilkosság részleteit is. — Férje, vallomása szerint, haragudott nagyanyjára s elhatározta, hogy minden áron elteszi láb alól az öreg asszonyt. — Egy nap, mikor nagyanyja egyedül volt otthon, a forró konyhát teleszórta paprikával azzal a szándékkal, hogy annak fojtó szagától nagyanyja, kire az ajtót is rázárta, megfullad. Varga Rebeka a fojtó szagra menekülni akart, de az ajtó bevolt zárva, az ablakhoz futott, azt kinyitotta s kiakart ugrani. Mikor Nagy János ezt látta, nagyanyja mellé ugrott, földre teperte s a már félig elalélt asz-

szonyt megfojtotta. Daróczy bíró a levél vétele után nyomban értesítette a debreczeni ügyészséget s egyidejűleg nagy titokban megkezdte a nyomozást. Az ügyészség rendeletére a két év és 2 hó előtt eltemetett asszony testét exhumálták s dr. Isoó János törvényszéki orvos s egy bőszörményi orvos vizsgálat alá vették a holttestet s határozottan megállapíthattak, hogy az asszonyt megfojtották. A nyakcsigolyán s a gégén még most is mutatkozó jelek bizonyítják ezt. Daróczy bíró a vizsgálat vezetője a szakértő orvosok s más beszerzett bizonyítékok alapján letartóztatatta a gyilkossággal vádolt unokát, ki még konokul tagad, habár súlyos bizonyítékok merültek fel ellene.

Csiky tanár könyve.

Csiky Lajos debreczeni ev. ref. theol. akadémiai tanár érdekes könyvet irt és adott ki „A rokonság és sógorság ágainak és izéinek számitása” czimen (tekintettel a házassági jogról szóló 1894 XXXI. t. cz. 11. és 17. §-aira). Csiky tanár az állami anyakönyvvezetőknek, a közigazgatási tanfolyamok hallgatóinak s általában a művelt közönségnek ajánlja ezt az érdekes művet, melynek ára 1 korona 20 fillér, mely a szerzőnél (Péterfia utca 8. sz. a.) és mindenik helybeli könyvkereskedőnél kapható. E művet maga a belügyminiszter is figyelmébe ajánlja az anyakönyvvezetőknek, mely becses a bonyolódott rokonsági, sógorsági ágak s izék megvilágítására.

A tolluszedő székely.

Egy kis közigazdasági érzékre tanít meg az itt következő adoma. A székelyföldön történt meg. Átjött a tolluszedő zsidó Bukovinából, összevásárolta a székely falu tolluját. Megfogadott egy székely fuvarost, felrakta a szekérre a tollut, elmentek Brassóba. Ott a tollas-zsidó eladta a portékáját és kifizette a fuvarost becsülettel. Ezzel elváltak.

Néhány hét múlva már a székely ember szállított tollut Brassóba.

— Hát tollas-zsidó lett kendből? Kérdik utközben.

— A biz én belőlem, istádom! felelte a fufangos székely. Mert ha magam viszem a tollut Brassóba, fuvarpénzt nem fizetek érte, hanem még a zsidó helyett is tollut teszek a szekéremre!..

Eljegyzés.

Hevesi Gyula a Magyar Általános Köszénbánya r. t. debreczeni vezérképviselője eljegyezte Frieder Sárít, dr. Frieder Zsigmond bodrogekői járásorvos kedves leányát.

Egy rendőrbiztos gyásza.

Harmaty Ferencz rendőrbiztost súlyos vesztés érte. Szeretett neje sz. Kiss Erzsébet e hó 10-én 36 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. Az elhunytat e hó 12-én d. u. 5 órakor temetik Eötvös-u. 4. sz. háztól. A rendőrség tisztikara részvéte jeléül diszes koszorut helyezett a ravatalra.

A főhadnagy ajándéka.

Lenn a vidéken történt. A pezsgő kedélyű vármegyében, mely szereti hallani, ha „országunk” nevezik. Az ideitavaszon a kis vidéki központban színészek játszottak. Közepes vidéki társulat, de a primadonna igen szép, magas szőke leány volt. A társulat minden előadásán jelen volt a főszolgabíró is (névét hallgassuk el) egész családjával.

A leánynak vőlegénye egy fiatal, előkelő huszártiszt is náluk lévén szabadságon, minden este ott ült a színházban.

Idáig az előzmény.

Egy nap a főszolgabíró hivatalába beállit a kis színésznő, elpanaszolva, hogy ellopták az ékszereit. Alighanem a szobaleánya, mert az is eltűnt. A főszolgabíró gavallérosan meghajította magát, megígérte, hogy előkeríti a holmikát. Pár nap múlva a szobaleányt elő is állították a csendőrök. Az ékszereket meg is tanálták nála. A főszolgabíró tudatta a színésznővel s kérte, hogy jöjjön el a holmikért. A színésznő meg is jelent. A főszolgabíró elmondotta, hogy megcsípték a tolvajt, de csak úgy adhatja ki az ékszereket, ha a színésznő leírja, hogyan néznek ki s mik vannak bele írva a karpereczbe. A színésznő elvörösödött, hebegett s a végén kijelentette, hogy a karperecz nem is kell neki, nem is az övé stb. A főszolgabírónak feltűnt a dolog, bement a másik szobába, s megnézte hogy mi van a karpereczre írva. S ime, majdnem hanyat dőlt a meglepetéstől: „A te aranyos kis kutyád” — s aláírva a leánya vőlegényének a neve. A főszolgabíró semmit sem szólt, a színésznőnek kijelentette, hogy minden rendben lesz. S másnap két csomagot vitt a szolgabírósi hajdu. Az egyikben a színésznőnek az ékszereket, a másikban a huszártisztnek egy (1) jeggyűrűt.

A szobaleányt különben átadták a járásbírósnak.

Az angyalházi pusztá titka.

Röviden megírtuk, hogy a debreczeni határral szomszédos angyalházi pusztá békés csendjét a héten egy felháborító bűncselekmény zavarta meg, amelynek áldozata Bujdosó Sándor csikós, most élet és halál közt sulyos beteg fekszik. Az eset részletei a következők: Bujdosó Sándor csikós, kedden este 8-9 óra között bojtárjaival együtt megvacsorázott s azután lefeküdt, azzal a szándékkal, hogy szokása szerint éjfél körül felkel és kimegyen a méneshez. Mikor Bujdosó elaludt, egy eddig ismeretlen tettes mellé lopódzott és valami tompa eszközzel, minden valószínűség szerint egy vastag bottal sulyos ütésekkel mért az alvó csikós fejére. Bujdosó az első ütés után fel akart kelni, de nem tudott, mert a második ütés megint nyomban érte. Erre és a következő ütésekre eszméletét veszítette, úgy, hogy a tettesről s általában véve a történetéről számot adni nem tud. — A sérült fején három vakülés és két nyílt seb van, — amelyeknek mindegyike halálos lehet, — mert a koponya boltozatot beszakította. — A tettes a helyzettel, a viszonyokkal és a szokásokkal teljesen ismerős lehetett, mert úgy követte el tettét, hogy az a legnagyobb helyismeretre vall. A tettes este valószínűleg az erdőben volt megbujva, s onnan leste, míg a közeli csikós konyhánál Bujdosó szokása szerint lefekszik. Mikor a tettet elkövette, akkor is az erdő felé távozott, erre Bujdosó emlékszik is, de az alakot a sötétben felismerni nem tudta. A szerencsétlen embert vérbe fagyva reggeli 4 órakor találták meg, s ez is nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a tettes homályban maradjon. Bujdosó Sándornak gyanuja nincsen senkire, mert mindenki a legjobb viszonyban élt, s általában véve nem tudja megmagyarázni sem, hogy ki és miért akart rajta bosszút állani. A tettet úgy a csendőrség, mint a rendőrség erélyesen nyomozza.

M. Á. V. altisztkör táncmulatsága.

A debreczeni M. Á. V. altisztkör június 1-én rendezett nyári táncvigalma, mely úgy anyagilag, mint erkölcsileg fényesen

sikerült, az ideai vigalmak között a legkedélyesebb mulatságok egyikének mondható. A vasutasok mint minden alkalommal, ugy most is bebizonyították, hogy nemesak a felelős és terhes szolgálatukat végzik el pontosan, hanem ha szükség van rá, tudják mulattatni a közönséget is. A rendezőség törekvő buzgalma el is érte azt, hogy a vigalmukon megjelentek meglehetősen távozottak el és mindnyájan kellemesen fognak visszagondolni az ott eltöltött órákra. Az altisztkör könyvtára javára felülfizettek a következők: Mihalovits István gyógyszer. 50 korona, Wolafka Nándor 10 k., Dobiecki Sándor 8 korona, Lenkei Péterné 6 korona, Mihalits Pál, Macskási János, Pávay György, Södör Sándor Szerencs, Rosenberg A. és fia 4 4 kor., Boczán Elemér, Csata Gyula 3-3 kor., Furman Lajos, Szücs István, Neuhanser Károly, dr. Kerekes Lipót, Faragó Sándor, Urai Kálmán, Ottó Sándor, Fögel Ferencz, Theindl Ferencz, Farkas Andor, Szibrincz Mihály 2-2 kor., Béressi Mihályné, Furmann Géza, Darvay Béla Ujfehértó, Nagy Józsefné, Affonyi István, Hauer Dezső, Szabó Ferencz, Károlyi Sándor, Hoffmann és Kronovitz 1-1 kor., Kövesi József 20 fillér összesen 131 korona 20 fillér, összes bevétel 431 korona 20 fillér összes kiadás 226 korona 88 fillér. Készpénz maradvány 204 korona 32 fillér. Úgy a felülfizetésekért mint a szíves pártolásért ez uton is köszönetet mond az elnökség.

Dr. Takács Zoltán bandája.

A budapesti büntető törvényszék megkezdte és folytatja dr. Takács Zoltán volt fővárosi ügyvéd, s harminczhárom társának pénzhamisítási bűnyében a főtárgyalást. Évek óta nem volt ilyen óriási bűnyüggyel dolga a törvényszéknek. Dr. Takács Zoltán az örültséggel határos vakmerőséggel szervezte pénzhamisító bandáját a tanyák egyszerű parasztaiból. Nagy érdekessége ennek a bűnpörnek az a 235-230 darab hamis százás is, amely a bíróság asztalán fekszik. Mi sem mutatja jobban dr. Takács Zoltán ügyességét, mint ez a csomó hamisítvány. Bámulatos szorgalommal, kitartással tanult, fáradott, míg ezeket létre tudta hozni. Forgalmába elenyészően csekély számú bankjegy került ezekből, mindössze 10 darab. De ezek oly sikerültek, hogy csakis szakértő képes felismerni rajtuk a hamisítás jellegét. A kihallgatások során érdekesebbnél-érdekesebb részletek lepleződnek le ezen nagyszabású banda felől.

Eltűnt debreczeni kereskedő.

Kun Antal debreczeni terménykereskedő titokzatos eltűnéséről tegnap már szóllottunk. A rendőrség bűnyügyi osztálya a legszélesebb körű intézkedést tette meg, hogy a titokzatos ügyben nyomra jöjjön. Kun Antal e hó 5-én távozott Debreczenből, mintegy 700 frt készpénz volt nála Mihályfalvára, majd Szaniszlóra ment tengerit vásárolni. Annyit már megállapított a rendőrség, hogy a pénzből nagyon keveset költött el s hogy Szaniszlón ki is ment az állomásra — de onan nyomtalanul eltűnt. A bűnyügyi osztály 200 körözőlevelet küldött szét az országba, ezen kívül megkereste a biharmegyei összes csendőrsőket, hogy erélyesen nyomozzanak az eltűnt kereskedő után, a kit alighanem meggyilkoltak s kiraboltak.

Debreczeni rövid hírek.

A Debreczen-budapesti telefonhálózat kiépítését tegnap végre megkezdették. Debreczen és P.-Ladány között van szükség csak külön oszlopokra. Tegnap állították fel az első oszlopot. A telefont két hó múlva átadhatják a forgalomnak. —

A Casinó vasárnapi rendkívüli közgyűlésén az alapszabályokat módosították, gazdának megválasztották gróf Csáky Adorjánt s az új alapszabályok értelmében a választmányt egészítették ki. — Hajós Antal 15 éves Mari Igánya két nap előtt távozott szülei lakásáról, azóta nyoma veszett. — A rendőrség keresteti az eltűnt leányt. — A pallagi vasút ügyében értekezlet volt tegnap délután a városházán. A vasút kiépítése a helyi vasutnak 160 ezer koronába kerülne. Az értekezlet felkérte Laber Mihályt, a helyi vasut igazgatóját, készítsen részletes költségvetést s ezután folytatni fogják a tárgyalásokat. — A polgári kerékpáros egyesület e hó 23-án országos kerékpárversenyt rendez, melyre ezideig is már számos nevezés történt.

Órnagy ur Szentimrey.

Kriegsminister nem ellenjegyezte, „Arme-Blatt“ nem közölte, hanem azért Szentimrey százados mégis őrnaggyá lépett elő tegnap. A két rangfok között jó kis időcske telt el: egy félszázadnál is több. Valószínű, hogy hadiiskolákat sem végzett, elméleti hadászatot sem tanult, hanem azért negyvennyolczban mégis százados lett, mert olyan idők voltak akkor, hogy a hazai vitézséget jutalmazták, nem pedig a hadászati vizsgákat. Aztán amikor elmúlt a hősi korszak és sok-sok év múlva fölépült a király jószágából a negyvennyolczas honvédek menedékháza, újra katonái között lehetett Szentimrey százados. most már öregon megtörtén (az idő még a félisteneket is megtöri!) és a régi tűz csak a szemekben gyulad föl, ha a dicsőséges emlékek bukkannak ki a feledés takarója alól. Egy ily lelkes pillanatban összesugtak az öreg honvédek és megtették őrnaggyuknak Szentimrey századost. Az ő új rangja nem hivatalos, mert csak katonáinak rajongása tette őrnaggyá, de nem hisszük, hogy találjanak e ennél szebb kitüntetést az egész katonai ranglétában.

Uj ok az öngyilkosságra.

Mindennapi eset, hogy a kenyérért küzdő ember megunva a sok nélkülözést, sorscsapást és sanyaruságot, véget vet a földi szenvedéseknek és a halál különféle módjai által szabadul meg a sokaknak szép földi lét kínos gyötrelmeitől. Oly gyakori ez az eset s oly általános, hogy ha meg is döbben az ember egy-egy ilyen eset hallatára, de rendszeren napirendre is tér felette életküzdelméi közepette. Nagy számát képezi az öngyilkosságoknak a szerelem is. De ezt a két okot legalább meglehet érteni. Hanem az eset, a mi tegnapelőtt Hajdu-Böszörményen történt, az már igazán olyan rendkívüli, hogy tündödvé áll meg az ember annak hallatára, mert olyan ok az öngyilkosságra még nem igen fordult elő a krónikában. Mint nekünk Böszörményből írják, Katai Sándor odavaló lakos tegnapelőtt, amiért nem regiben vásárolt lova nem akart oly gyorsan és szépen menni, — a mint a gazda akarta, — bucsut mondott az árnyékvilágnak. Hajnali 2 órakor kiment a pelyvás ólba, kalapját a ház tornácán levő hordóra tette s elő keresve a kutra járó kötelet, arra felakasztotta magát. Áldott állapotban levő felesége és gyermekei csak reggel vették észre a gazda rémtettét, a mikor már halott volt.

Figyelmeztetjük

t. olvasóinkat lapunk mai számának hirdetés rovatában megjelent „Concordia sorsjegye” című hirdetésre, melynek főnyereménye 30,000 korona és huzása már visszavonhatatlanul 1901. június 25. lesz.

Nyilatkozat.

Dr. Gebhart Lajos, Budapest, egyetemi tanár és a székesfőváros tiszti főorvosa. „Rendkívül kedvező vegyalkatrészeinél fogva a Ferencz József keserűvíz könnyen vétethetik és a többi budai vizekhez aránylag kevesebb mennyiségben és rövidebb idő alatt hoz kedvező eredményt létre, minél fogva mint igen hatásos levezető és hasajtóvíz kiválóan ajánlható.“

Póstyén

európa-hírű kénes iszapfürdőit a t. közönség különös figyelmébe ajánlunk. Specialitása: lokális iszapfürdői egyes testrészekre, melyek nagy jelentőséggel bírnak és a legsúlyosabb köresekben is eredményesek. Ezen iszaptag fürdők hőfoka szabályozható s így a leggyengébb szervezetűknél is ugyanazon gyógyhatással alkalmazhatók. Póstyén fürdő javallva van: esuz, kőszvény, ischia, csonttörések stb. eseteinél, mely bántalmaknál csodálatos eredmények értek el. Rendelkezik új és legtökéletesebb fürdőberendezésekkel, van színház, 2 zenekar, vill. világítás, penzió. Budapesttől közvetlen vonattal 1/2 óra alatt. Prospectust és bővebb értesítést szívesen ad a fürdőigazgatóság.

Innét-onnét.

— Junius 11. —

(Cseresznye-ünnepély után.)

Most már utána vagyunk a cseresznye-ünnepélynek. Oszlott a mámor. És bizonyára nem fognak ünnepélyrontónak, feketemájúnak nevezni, ha most megkoczkáztatok néhány ellenvéleményt. Helytelenítem ugyanis, hogy kiválasztott körök tetszése szerint a „nagyerdőt“ a nagy közönség elől ünnepi, vasárnapi napokon zárják el. A szegénység egyrésze, mely hétszámra gyötörődik, véres verejtékkel keresi kenyerét, ez egy napon, a vasárnapon élvezné a szabadságot, gondjait felejtven, heverészve a nagyerdő lombos fáitól árnyékolt selyemgyepen... Azonban a „cseresznye-ünnepély“ alkalmából elzárták az erdőt, a ki oda beakart jutni — megadóztatták. Sok szegény családnak pedig erre nincsen pénze. Vissza ballaghattak a poros városba. Tessék az ily ünnepeket egyéb köznapi délutánoként rendezni, ne spekuláljanak a szegény tömeg filléreire is, hisz az ily ünnepeken ugys az úgynevezett „elegáns világ“ szórakozik, az „elegáns világnak“ pedig mindig a hét bármelyik napja. Főbb a szórakozás. Ezeket kell a jótékonyosság czime alatt megadóztatni, nem a szegény tömeget, a kik elől vétek az egyetlen ünnepnapjukon a nagyerdőt elzárni.

(Százestendős szőlőskert.)

Nem mindennapi jubileumot ünnepelek bősörményi hajdu atyánkfiai. Száz estendeje annak, hogy ott a Boda nevezetű jeles szőlőskertben az első szőlőtőkét elültették. Ma is virágzanak, gyümölcsöznek a százéves szőlőtőkék és mivel remélhetőleg az idén is gazdagon ereszti az édes mustot a bodai szüret, a bodai szőlősgazdák bizonyosan csapnak olyan jubiláris szüretet, a milyenhez

a szép hajduságon még nem volt fogható. — Borban furdetik meg még a brugós czigányt is. Ugy legyen. Mert a „H.-Bősörmény és Vidéke“ hire nagyon megnyugtató, vigasztaló ebben a filloxerás, peronoszpórás világban, hogy tehát még ma is virágoznak, gyümölcsöznek a magyar földön oly szőlőtőkék, melyeket százestendővel ezelőtt ültettek el. A borhamisító Engeleket ilyen szőlőskertekben kellene bilincsekre kötni. Ezek az Engelek a legveszedelmesebb férgek a magyar bortermelés jó hírének.

nemes Portörő Kelemen.**Kirekesztve.**

New-Yorkból jelentik, hogy Minnosettában törvényt bocsátottak ki, mely epileptikusok, hülyék, örültek s nyomorékok házasságkötését megtiltja. A többi államokban, mint India, Colorado stb. szintén be akarják hozni az új törvényrendeletet, a mely a nyomorékok házasságát kizárja.

Madách phalanszterének rideg tudósa a graphológia könyörtelen paragrafussai szerint osztja be a férfuit. Nőt az élethivatások kereibe, a tuományokból leszűrt elvek alapján bírálja meg a fajfentartás eshetőségeit, czélja egyenértékűt egyenértékkel párosítani, kizárni belőle minden degenerálódásra vezető tényezőt.

Ez a phalanszter rideg dogmája:

„Rajongó férfi és idegbeteg nő
Korcs nemzedéket szül, ez nem helyes pár!“

Ezért választja el a tudós Évától az őt „igénylő“ Ádámot.

Rajongó férfi! Hát még Madách pszichimisztikus világnézete sem tudja elképzelni az emberiség fejlődésének alakulását rajongás, érzések, szív s lélek nélkül!

Miért ne? válaszolja az optimista, hisz az ember tragoédiája csak — poézis. Hát a devonshirei nagy bölesész, Darwin teoriája, kinek a faji kiválást és a létérti küzdelemben az erősebb, életrevalóbb fennmaradását hirdető elmélete törvényvé vált a phalanszter eme rideg világában, nem türi-e meg a poézist, a rajongást? . . .

Odaát, messze, idegen világrészbeni Minnoseta államában, törvényt hozó rideg lelkületű férfiak könyörtelen kézzel előlegezték maguknak az emberiség beláthatatlan változatosságban folyó evolúciójának fával perspektíváját.

A Darwin teoriák erőszakos harcsoai akik a fajfentartás, a létérti küzdelem kialakulásáról erőszakos és önkényes kézzel török le ama poézis himporát, amely gondoskodik róla, hogy az erőszakos létharcban eloszlassa a kétségbe esést az emberek szívéből családok ábrán dal vesztessze meg őket s a mely azt mondja a rajongó léleknek:

— Ne hidd, hogy életed hivatása, a fajfentartás czélja csupán az utódokról való gondoskodás tényéből ered; annak erői bizonyára a szerelemnek nagy és ismeretlen misztériumból fakadnak. Lelkületed osztóne, szíved dobbanása, vágyódó érzésed iránya, csökod szenvedélye mind-mind helyet kér magának szerelmedben s szerelmed a fajod fentartásának tényében! . . .

Szegény nyomorékok, számalomraméltó, ügyefogyott teremtések, elborult lelkű élő halottak, ti, akiknek szívében a természet mostohasága következtében gyakorta még elevenebben él az érzéseknek sokféle változatossága, fájdalmasabb, túlfinomultabb a

boldogító szerelem hiányának érzete, ti, akik meghasonlott boldogtalansággal rójjátok egymásmellé egyhanguan folyó napjaitokat, vagy életeteknek — az egzaltáció önkívületében — önönkezetekkel vetitek végét, ki vagytok immár közösítve a házasságkötés lehetőségéből és vonulhattok immár a könyörtelenség, a theoretikus okoskodás által üldözött a Taygetos hegyére. Nőitek nem fogják megismeri az anyaság méltóságát megillető tiszteletet, férfaitok nem léphetnek soha a vágyva-vágyott, százszor megálmodott családi tűzhely elé, nem élvezhetik annak a boldogságot és melegét.

A bűnös kőszerelem esz már osztályrészetek. Embertársaitok megvetését, utálatát sankcionálja az ujonnan hozott törvény, amelynek kárhözátosságára majd rávigyorog a bűn, a nyomor, amely majd a nyomán keletkezik . . .

— van.

Anyár és ennek veszélyei a csecsemőkorra.

Mig a hűvös időszakban a csecsemők hasfájása aránylag és meglehetősen veszélytelen, a nyár beálltával gyakoribb, sőt sokszor veszélyes, annyira, hogy különösen a mesterségesen nevelt gyermekeknél a halandóság megdöbbentően emelkedik. — E szomorú tény, mely bár leginkább a nagyvárosokban játszódik le, de nagy mennyiségben előfordul a falusi gyermekeknél is, szoross összefüggésben van 2 körülménnyel, nevezetesen: a csecsemőknek a nagy melegség által igen megcsökent ellenálló képességével és ennek folytán a a batérium gyors szaporodásával, továbbá a tehén tej kémiai felbomlásával.

Az először említett káros hatású körülmény ellen, az anya meglehetősen védheti gyermekét ha azt hűvös, levegős szobában tartja és nyáron csak kora reggel vagy késő este küldi a szabadba.

A tehéntej beszerzése az általános egészség ápolásának mindig fájdalom gyermeke volt, mert daczára az orvosi és gyógyászati fáradságoknak, — egyes mintaszerű tejgazdaságot kivéve — e téren még sok kívánni való van.

Legutóbb a múlt évben is, a természettudósok Aachenben tartott gyűlésén, egyik szónok a tifusz esetek egész sorát említi fel, mely a kisebb parasztagazdaságokból beszerzett tejből származott, mint-hogy ez a rossz kutviztól vagy trágyától megfertőztetett.

Egyes esetekben a sarlach betegséget is ily tej okozza. Legutóbb sikerült még kimutatni, hogy igen gyakran a tüdővész bacillusait beteg tehének teje is terjeszti. Ha ehhez még hozzá vesszük a falusi istállóban uralkodó tisztatlanságot, a bakteriümüktől hemzsegő levegőt stb., el kell ismerni, hogy nagyon sok esetben az ily helyről nyert tej nem — veszélytelen a kisdedekre.

Örvendetes ellentétben áll ezzel az egészséges svájci tehének teje, ily tej képezi a hírneves Nestlé-féle gyermek táplisztt főalkatrészét, mely minthogy cukorral sürtve van, még a legnagyobb melegben is ellenáll, bármely betegség csíráinak és igen tartós. Meleg vízzel feleresztve, minden további mesterkedés nélkül, azonnal iható tejet ad.

Több mint 30 év óta 100.000-nyi esetben, könnyű emészthetősége, tápláló hatása által tűnt ki a Nestlé-féle táplisztt. E szermindig egyforma, azonnal használható,

soha nem savanyu, magában nem oldódó, bőrbetegséget nem okoz és a csecsemőket, ezen jó tulajdonságainál fogva a legkényesebb korszakon könnyen átsegíti, amennyiben azok emésztő képességét fenntartja.

Hatehát ily gyenge csecsemők a legforróbb nyarat jól, szenvedés nélkül kiállják, egyedül a Nestle-féle gyermek táplisztnak köszönhető.

Dr. Fischer.

CSARNOK.

A kurta nemesek földjén.

(Regény.)

A „Debreczen” számára írta:

Ifjabb Mórincz Pál. (19.)

A finnyás huszártisztek beleveggyültek ebbe a kövér levegőjü magyar életbe. A földnek az illata, a magyar földnek, a magyar népnek a természetes kedvességei mihamar megnyerik még az idegen szívet is. Eképp a tiszturak is, a falusias hangulatu baklári bálokon, névnapokon sorba tánczoltatták a kisasszonyokat. Szívesen üritgették fenéig a régi divatos metszett, talpas goharakat. Pedig a bárót egyizben majd leöntötte a paprikás lével az esetlen cselédleány. Éppen Nosztitz báró mellett zúditotta a fehér abroszra a félrebillent tálból a zsiros levét. Azóta évek multak, de mezősi uri körökben még ma is nagy megilletődéssel emlegetik, hogy noha a báró aranyzsínóros huszárkája a legnagyobb veszedelemben forgott, a báró még csak nem is hunyorított a zsireső felé. A mezősi asszonyok ugyan a háziasszonyt itélték meg ezért az ügyetlenkedésért. Minek uraskodott? Miért bizta cselédkézre a felszolgálat? Hisz a régi nevelésü kedves nagyasszonyok a világ kincséért nem engednék el azt a jogukat, hogy ne ők szedjék ki, ne ők válogassák ki a vendég tányérjába a legjobb falatot... Ezeket az ősi, kedves szokásokat is felejtik már a Kati-féle nevelésü modern házi asszonyok.

A fehér téli esték tehát számos alkalmat nyújtottak arra, hogy Katicza asszony és Barcza főhadnagy, a két érzelgős lélek, itt is, ott is találkozhatott. Magánál Ormós Miklósnál gyakran gyültek össze a vigkedvü vendégek. Néha kevesebben voltak, ilyenkor megtörtént, a fiatal asszony és a főhadnagy egy-egy könyvön, egy-egy regény alakon összedisputált. Miklós csak nevette a lelkesedésüket.

— Mit festészet, szobrászat, regénybeli mesék, mondá. A földnél ninesen szebb. A földben, a föld terméseiben benfoglaltatik minden földi tökéletesség, minden erő. És a földön is legszebb a magyar föld. Főhadnagy ur! Ez a föld termi az imaszóval megáldott mindennapi kenyeret. És ezt a földet mi uraljuk, ezt a földet mi műveljük, szólt Miklós oly büszkén, a minő büszkeség csak a földjét szerető magyar birtokostól telik ki.

Barcza főhadnagy és Katicza ilyenkor elhallgattak. Összenéztek. Ők meg ezt a lelkesedést nem értették meg. Az ő szívüket más érzések uralták. Az ő nevelésük, az ő

szenvedélyök más talajból fakadt ki, mint a durva, rögös poros föld. Más ideálokért lobogott beteges, érzelgős lelkük, mely a téli fehéresték bizalmas, meleg együttlétei alatt észrevétlenül, mind szenvedélyesebben kapcsolódott össze.

XI.

Ezüst levélkoronás nyárfák lengetik lombjaikat a réti pusztaságból kiemelkedő, széles dombháton. A satnya törzsü tölgy búsán lógatja bokrétás levelét. Hajdan nád-ból, vesszéből font halászkunyhók mohosodtak itt. Széles levelü tők sárga virágokkal ékesítette a kunyhó tetejét. A nádas rét mélyében vadmadarak sipitoztak, zajongtak. Néha egy-egy lusta hal lökte fel a tó színeire kövér, pikkelyes testét. De aztán a tengerszéles vizeket lecsapolták. A halászesónak szétszáradt. Farkas, kócsag, vadlud elbujdostak más vadonabb tájra. Fehér tanyák épültek az „előhát” körül. A virágosréti pusztán mének, kanczák, csikók kerülgetik a mélyebb gazon locsogót. Egykor itt elvadt kondák durkáltak a mocsárföldben fejlődött kövér gyökerek után.

A mezősi urak ezen ezüst koronás nyárfák alatt szíves örömet emulatoztak. Május hónap idején, ha illatozott a virágos tavasz, mulatásra kedves hely volt ez. Gavaléros csinos homokfutó kocsikon az asszonyokat, leányokat is kihozták. Leásott ágakból léczből, nyárfagalyakból készítettek zöld, illatos lombos sátozt. A gyepféglakkal felpolczott deszkaszálakat szőnyeggel terítették le. A trónteremben nem kerül ilyen pompás ülőhely. A mezősi asszonyok, leányok legalább soha sem panaszkodtak ez eredeti ülőhely ellen.

Az urak bort, sört, savanyuvizet hoznak. Az asszonyok gondja a pecsenye, a sülték. És a berendelt öreg gulyás hatalmas vashográcsban főzi az aranypiros szalonna zsirban fürdetett finom hust. A fővő hus illatos gőze messzire eléri.

(Folyt köv.)

Van szerencsém a t. közönség tudomására adni, hogy az ebesi pusztámon levő

ártézi forrás viz

melyet a budapesti bakterologiai és helyi vegykerületi intézet, valamint dr. Szilágyi Gyula fővárosi törvényszéki vegyész által megvizsgáltattam, **kitünő forrás viznek** nyilvánítottam.

Ezen vizsgálatok alapján a forrás vizet — **szénsavval telítve** — forgalomba hozom, hogy a t. közönség **egészséges és olcsó üdítő** italhoz jusson.

Az üvegek szab. pléh-szalaggal vannak ellátva, minden fűszer üzletben kaphatók.

Kérem, hogy vizemnek jószágáról meggyőződni s azt pártolni sziveskedjenek.

Tisztelettel

VECSEY ZOLTÁN

Ebesi ártézi forrás viz vállalata.

Főraktár: **DEBRECZEN, Piacz-u. 7. sz.**

5007 és 7561.

1901.

Hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város tanácsa a »fancsikai« és a »bánki« erdőrészen kitermelendő fatömeg hazaszállítására a vállalkozni óhajtókat zárt ajánlatok beadására hívja fel.

A szállítás vagy vasuton, vagy tengelyen történik és ugy a szállítás mindkét módjára adható ajánlatok.

A szállítást az 1903. év február havában kell megkezdeni s a kihasználás mérvéhez képest 6 esetleg 7 éven át folytatni.

Kihasználás alá és így szállításra kerül évenként mintegy 40000 köbm. különböző minőségü fa, amely mennyiségért azonban a tanács felelősséget nem vállal.

A tisztán és olvashatóan irt ajánlatok zárt borítékban **f. 1901. év július hó 9-ik napjának d. u. 5 órájáig** a polgármesteri hivatalhoz beadandók. Később beadott ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Utóajánlatok, sürgönyileg feladott ajánlatok, avagy az ajánlatoknak utólagos magyarázása vagy helyesbitése el nem fogadtatik.

A városi tanács fenntartja magának a jogot, hogy a beadott ajánlatok közül szabadon választhasson, vagy pedig azok közül egyiket sem fogadja el.

A beadott ajánlatok a f. 1901. évi jul. 10-én d. e. 10 órakor a városház nagytermében nyilvánosan bontatnak fel. Az ajánlatok felett végérvényesen a közgyűlés határoz.

Az ajánlat biztosítására készpénzben, takarékpénztári könyvön vagy óvadékképes értékpapirokban 50.000 ötvenezer korona teendő le a házipénztárnál bánatpénzül letétbe s az erről nyert letéti jegy az ajánlathoz melléklendő.

A részletes feltételek a városi számvevői hivatalban megtekinthetők s kívánatra megküldetnek. Az ajánlatban kiírandó, hogy ajánlattevő a részletes feltételeket ismeri s azokat magára kötelezőknek kijelenti.

Debreczen, 1901. jun. 3-án.

A városi tanács.

Thurzó fürdő

házzilag kezelt

KLIMATIKUS GYÓGYHELY.

Hidegvizgyógyfürdő.

Szepesmegye déli részén fekszik 572 méter a tenger színe fölött, pompás nagyterjedelmű és fenyveserdő közepette. — Kitünő forrás viz. Állandó fürdőorvos.

dr. Szemere Béla.

Évad május 15-étől szeptember végéig.

Vasuti állomás: **Gölniczbánya-Thurzófürdő.** Posta- és távirada-állomás. — Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Menesdorfer Károly Gölniczbánya (Szepesm)

Utolsoelőtti hét!

Huzás visszavonhatlanul

1901. **Június 25^{én.}**

Főnyeremény

30.000 korona értékű

Concordia sorsjegyek
á 1 korona

ajánlja:
Szentkirályi Tivadar, dohánytőzsde.
Mendelovits Lajos
DEBRECZEN.

Női bicikli eladó. Bővebb értesítés László Albert könyvkereskedésében,

Szép bajusz nyerhető rövid időn a híres „Hajduságpedrő” használata által. Egy doboz 40 fillér. Kapható Debreczenben **Tóth Béla** gyógyszer-tárában, valamint a készítő **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszerésznél H.-Szoboszlón.

Nagy Block naptárak, rendkívül praktikusak 1901. évre 40 krért kaphatók kiadóhivatalunkban.

Nestlé-féle gyermekliszt

legkitünőbb tápszer

kis gyermekeknek

Egy doboz 1 k. 80 fillér. Próbadohoz 1 k. Nem szükséges tej hozzáadása.

Elválasztás esetén ezen régi kipróbált, 30 év óta bevezetett tápszer a legkitünőbb szepo gyermekeknek.

Diarrhie és hányás kizárva.

tartalmazza a legkitünőbb **Alpesi** tejet.

Évi gyártmány **35 millió** doboz, napontai tejszükséglet **132.000** liter.

Nestlé-féle condem tej cukorral 1 doboz 1 kor. Ugyanaz cukor nélkül „Viking” ujdonság 1 doboz 1 kor.

Központi szétküldés: **F. Berlyak**

Bécs 1. Naglergasse 1.

Elárúsítás minden gyógyszer-tárban és droguériában.

ELŐPATAK

gyógyfürdőn,

melynek több kiállításon kitüntetett gyógyvize Európa legjelesebb bálneológusai által a világ legelső égvényes, vasas savanyuvizének jelentetett ki:

az évad május hó 15-étől szeptember hó végéig tart.

Ez ásványvizek különösen a következő betegségben bizonyultak be biztos hatásuaknak: a gyomor és belek idült hurutjainál, gyomorégés s a tulságos nyálka és savképződéssel járó emésztési zavarokban, gyomor és bélzában, altesti vérbőségben, vérpangásban, aranyérben, rásztkór és kedélykórban, idegbajokban, máj- és lép-daganatokban, az epe kivezető csöveinek hurutos bántalmaiban, sárgaságban, epekövekben, fejlődési sápkórban s az ezen alapuló hószám zavarokban és különösen vérszegénységi állapotokban, a vesék és húgyhólyag hurutos bántalmaiban, kezdődő húgy- és fővénykő lerakódás, s húgykőképződéseknél, a méh idült tömölüléseinek, dagainál, fehér-folyásban, a nem részek gyengeségeiben, angol kórban, köszvény- és csuszajokban.

Az ásványviz használataival kapcsolatosan ujonnan berendezett **meleg- és hideg ásványviz fürdők, hidegvizgyógymód, massage** áll az azt igénylők rendelkezésére.

Van orvos gyógytár, táviráda, posta, 600 szoba áll a közönség rendelkezésére napi ár 1 k. 60 f.-tól feljebb, szobák árai május 15-étől július 1-éig és augusztus 15-étől szeptember 15-ig 30 o/o-al olcsóbbak. Van 5 vendéglő, melyekben nagyon jutányosan étkezhetni.

Szórakozásul vannak parkok, erdei fenyves sétányok, olvasó, zongora- és társalgó teremek, Lawn-tennis, tornászati, csolnakázó tó, színház, hangversenyek, bálók s kirándulások; ugyszintén egy elsőrendű **czigányzenekar**.

Vagyontalan betegek hatósági ajánlat mellett ingyen lakásban és gyógy-díjmentességben részesülnek.

A bármely irányból jövő gyógyvendégek a földvári vasut állomáson szállanak ki, honnan az 1 óra távolra eső Előpatakra magán- és társas kocsik szállítják a gyógyvendégeket.

Minden megkeresésre utasítást és felvilágosítást készséggel ad Előpatak, 1901. év május hó.

A fürdőigazgatóság.

kifogástalanul

Hrabéczy Antal

kelmefestő és tisztító intézetében
eszközöltetik.

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42.

Nyári ruhák tisztítása